

Hrabovský lazaret v letech 1914–1915

Martin Slepíčka

Katedra dějin umění a kulturního dědictví Filozofické fakulty Ostravské univerzity

Úvod

Dne 28. července 1914 vypovědělo Rakousko-Uhersko pod tlakem nepříznivých okolností válku Srbsku, což dalo podnět k rozpoutání krvavého válečného konfliktu, který skončil až podepsáním příměří 11. listopadu 1918 v Compiègne. Dne 31. července 1914 se o vyhlášení všeobecné mobilizace dozvěděli i v příměstské samosprávné obci Hrabová, která náležela k politickému okresu Moravská Ostrava. Ihned poté se začaly politické orgány obce i samotní obyvatelé Hrabové přizpůsobovat novým válečným poměrům.

Hrabová v roce 1912, soukromá sbírka Martina Slepíčky

První světová válka a Hrabová

Starostou Hrabové v období tzv. Velké války byl Antonín Adámek, v jehož domě (číslo popisné 31) se nacházela obecní kancelář. Po vyhlášení mobilizace se v obci sešla válečná komise, která měla za úkol vypracovat soupisy mužů schopných vojenské služby, koní a vozidel. Rovněž vznikl válečný zásobovací výbor, jenž se staral o zásobování obce potravinami. V přízemí tzv. Staré školy vznikla válečná kancelář. Až do roku 1916 bylo zásobování obyvatelstva základními potravinami vcelku dobré, až poté byl díky suchu a neúrodě zaveden přidělový systém, který zůstal zachován až do konce 1. světové války

Zřízení lazaretu

Již na počátku války padlo rozhodnutí zřídit v Hrabové lazaret pro raněné vojáky. Toto rozhodnutí

Starosta Hrabové Antonín Adámek ve své kanceláři během 1. světové války, AMO, Archiv obce Hrabová, inv. č. 20a, pag. 156

vzešlo ze snah rakouského Červeného kříže, který úzce spolupracoval s vojenskou správou. Ke zřízení lazaretu došlo 23. srpna 1914, přičemž jeho zřizovatelem se stal místní Sbor dobrovolných hasičů v Hrabové, který lazaret zřídil na vyzvání Jednoty hasičské Markrabství moravského. Lazaret byl umístěn do budovy tzv. Nové školy (dnešní ÚMOB Hrabová) a budovy fary.

Hrabová u Moravské Ostravy, 1. třetina 20. století, soukromá sbírka Marie Stárkové

Správa a vybavení lazaretu

Sbor dobrovolných hasičů ve spolupráci s občany shromáždil postele se slavníky, polštáře z peří, plachty, pokrývky, spodní prádlo a také obvazový materiál. Prostorům lazaretu byla vyhrazena jedna z přízemních učeben školy a jedna místnost hrabovské

hrabovské fary. Základ zařízení tvořilo 15 postelí a další vybavení jako židle, stoly či umyvadlo apod. Školní budova a budova fary byla v důsledku přítomnosti lazaretu v obci také dle úředních předpisů označena na střeše typickým bílým praporem s červeným křížem. Správcem školní místnosti lazaretu se stal učitel místní obecné školy Štěpán Němec. Místnost na faře spravoval hrabovský farář Josef Řezáč.

Každodennost v obci během činnosti lazaretu

První ranění vojáci byli do hrabovského lazaretu umístěni dne 10. září 1914. Již po svém příjezdu vzbudili v obci vlnu zájmu. Povozy, jež raněné přivázely, očekávali lidé s velkým napětím a netrpělivostí. První ranění byli po svém příjezdu ještě téhož dne „po večeri pohoštění od obecnstva ovocem a cigaretami“. Vojáci za svého příjezdu působili jako atrakce. Pro spíše menší příměstskou obec to znamenalo něco nového i vzrušujícího. Tento stav však neměl dlouhého trvání. Dle *Pamětní knihy farnosti hrabovské 1908–2004* „konečně i těžce zmrzačený voják vlekoucí se ulicemi zevšedněl docela“.

Členové Sboru dobrovolných hasičů v Hrabové, pod jejich správou byl zřízen lazaret, AMO, Archiv obce Hrabová, inv. č. 20a, pag. 156

Zánik lazaretu

V roce 1915 byl hrabovský lazaret v obou budovách zrušen a to důsledkem zřízení nových ubikací pro raněné v Moravské Ostravě, které byly rozsáhlejší.

Poslední ranění opustili hrabovské lazarety dne 10. května 1915. Poslední přípis o zrušení lazaretu byl do Vídně a do Brna zaslán k 6. červenci roku 1915.

Shrnutí

Ranění rakousko-uherské vojáky byli v budovách hrabovského lazaretu umístěni po necelý rok (10. září 1914 až 10. května 1915), přesto se hrabovský lazaret stal významným dokladem dopadů první světové války na civilní obyvatelstvo, které pociťovalo silou sounáležitost s raněnými vojáky. V Hrabové se celkem vystřídal 57 raněných vojáků. Příkladná činnost lazaretu byla také nálezitě oceněna. Starosta hasičského sboru Jan Vogt obdržel stříbrnou medaili za zásluhy, občan a hasič Jan Mutina pak medaili bronzovou.

Prameny a literatura

Archiv města Ostravy (dále AMO), Archiv obce Hrabová, inv. č. 20a.

AMO, Farní úřad v Hrabové, kart. 1, inv. č. 74.

AMO, Národní škola v Ostravě-Hrabové, inv. č. 421.

Římskokatolická farnost Ostrava-Hrabová, Pamětní kniha farnosti hrabovské 1908–2004.

BARCUC, Antonín a ROHLOVÁ, Eva. *Sedm století obce Hrabová 1297–1997*. Ostrava: Úřad městského obvodu Hrabová, 1997, s. 18–20. ISBN 80-238-1273-4.

SLEPIČKA, Martin. *Kostel svaté Kateřiny Alexandrijské v Ostravě-Hrabové*. Ostrava: Římskokatolická farnost Ostrava-Hrabová, 2015, s. 22–23. ISBN 978-80-260-9124-0.

STANĚK, Radim. *První světová válka a první poválečná léta v životě obce Hrabová*. Olomouc, 2013. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Filozofická fakulta, s. 19–30.

Kontakt

Bc. Martin Slepíčka

Katedra dějin umění a kulturního dědictví Filozofické fakulty Ostravské univerzity, Reální 5, 70103, Ostrava, Česká republika

Email: slepickamartin@seznam.cz